

D19.003190
ZK19000691

Koersdocument Implementatie Omgevingswet West-Friesland

Inhoud

1.1.	De Omgevingswet	2
1.2.	Aanpak in West-Friesland	2
1.1.	Doel en inhoud Koersdocument	3
Context Omgevingswet		3
1.1	Anders werken	4
1.2	Instrumenten.....	5
1.3	Digitaal stelsel	5
Koers	6	
1.4	Maatschappelijke opgaven en ambities binnen de regio: Pact 2.0	6
1.5	Consulerende raadsessies	6
2	Op expeditie	9
2.1	Vervolg	9
2.2	Innovatieve voorbeelden	9
2.3	Financiën	12
3	Planning	13

Inleiding

1.1. De Omgevingswet

In 2021 is het zover. Dan treedt de Omgevingswet in werking. De Omgevingswet bundelt de wetgeving en de regels voor ruimte, wonen, infrastructuur, milieu, natuur en water. De Omgevingswet stelt de gebruikers en initiatiefnemers centraal: zo is meer ruimte om te ondernemen en zijn de procedures korter.

De Omgevingswet is de grootste wetwijziging sinds de invoering van de Grondwet. Zo worden 26 wetten en meer dan honderd AMvB's en ministeriële regelingen op het gebied van ruimte, wonen, milieu, natuur, water en infrastructuur samengevoegd. Dit leidt tot één integrale wet op het gebied van de fysieke leefomgeving die alle bestaande wetten op dat gebied vervangt.

De inwerkingtreding van de Omgevingswet en de invoering vraagt om een stapsgewijze aanpak, gericht op inhoud en proces. De VNG adviseert een aanpak op te stellen, dat gebaseerd is op het (regionale en lokale) DNA, de maatschappelijke opgaven, de geformuleerde ambities en de hierbij gestelde strategische keuzes binnen het fysieke domein. Daarnaast dient het gemeentebestuur te bepalen welke invoeringsstrategie men wil hanteren. Op basis hiervan kunnen de opgaven op hoofdlijnen worden bepaald: wat moet er gebeuren om de eigen ambities en strategische keuzes te realiseren binnen de uitwerking en toepassing van de wet?

Vanuit VNG wordt aangegeven dat de gemeenten minimaal geregeld moeten hebben bij de invoering van de wet:

- Alle gemeenten zijn in staat Omgevingsvisies, Programma's en Omgevingsplannen te maken, wijzigen en via het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO) te publiceren.
- Gemeenten hebben hun regelbeheer op orde (i.v.m. toepasbare regels).
- Gemeenten zijn voorbereid op de gewijzigde vergunningprocedure (van 26 naar 8 weken).
- Gemeenten kunnen via het DSO vergunningaanvragen en meldingen ontvangen en behandelen.
- Burgers en bedrijven kunnen voor topactiviteiten checken of er een vergunning nodig is.
- Burgers en bedrijven hebben digitaal toegang tot alle regels.

1.2. Aanpak in West-Friesland

De gemeenteraden binnen West-Friesland hebben medio 2017 ingestemd met een programmatische aanpak voor de implementatie van de Omgevingswet in regionaal verband. Hiertoe is een *Procesplan* opgesteld en vastgesteld in de afzonderlijk raden. Het regionaal organiseren van de implementatie van de Omgevingswet heeft voordelen en kansen:

- bijdrage leveren aan de samenwerkingsdoelen uit het Pact van West-Friesland;
- herkenbare en uniforme werkwijze in West-Friesland binnen de fysieke leefomgeving, zowel intern voor de organisatie als extern voor gebruikers (bijvoorbeeld inwoners en bedrijven);
- de realisatie van de regionale ambities zoals omschreven in de Structuurschets West-Friesland;
- één aanspreekpunt voor ketenpartners zoals provincie en RUD voor onderwerpen gerelateerd aan de implementatie van de Omgevingswet;
- de Omgevingswet is een grootse en complexe opgave. Door deze uitdaging samen aan te gaan, kunnen we veel van elkaar leren;
- mogelijke kostenvoordelen bij de implementatie (te besteden fte's, inkoop, etc.);
- na invoering van de Omgevingswet kan de samenwerking bij de implementatie zich voortzetten in samenwerking bij het werken onder de Omgevingswet.

Uitgangspunt bij een gezamenlijke invoering van de Omgevingswet hierbij is 'regionaal, tenzij': regionaal wat moet en lokaal wat kan. Omdat de implementatie ook onderdelen kent die gemeente specifiek zijn, heeft samenwerking niet op elk onderdeel een meerwaarde. Daar waar regionale samenwerking niet mogelijk/ verstandig is, vindt de implementatie op lokaal niveau plaats. Denk hierbij aan onderdelen die de eigen organisatiecultuur of -structuur raken. Maar wel altijd vanuit regionale afstemming, zodat gemeenten ook bij deze onderdelen van elkaar kunnen leren.

In het door de raden vastgestelde Procesplan is op hoofdlijnen het invoeringsproces verwoord. Vervolgens is door een ambtelijke regionale kerngroep een inhoudelijk programma opgestart met

deelprojecten, of zogeheten Expedities. Expedities, omdat op onderdelen vrijheid en soms ook nog onduidelijkheid over kaders of inhoud bestaat. Wat wél duidelijk is en wat reeds is ontwikkeld, wordt zeker gebruikt. Zo wordt aangesloten met en gebruik gemaakt van de door VNG ontwikkelde handreikingen en opgestelde checklists. De Expedities beogen middels een programmatische aanpak standaarden, uitgangspunten, inventarisaties, formats, handreikingen en pilots op te leveren, zodat elke gemeente lokaal aan de slag kan gaan met de instrumenten van de nieuwe Omgevingswet.

1.1. Doel en inhoud Koersdocument

Voor u ligt het Regionale Koersdocument Omgevingswet van de zeven West-Friese gemeenten. Het Koersdocument is een vervolg op het Procesplan en biedt inzage in de inhoudelijke en procesmatige regionale ambities en doelstellingen, welke door de raden in West-Friesland zijn benoemd in de afgelopen periode. Het doel van dit document is om richting te geven aan de verdere implementatie van de Omgevingswet. Verzocht wordt dan ook dit document door de raad te laten vaststellen.

Dit document is onderverdeeld in een aantal hoofdstukken.

In hoofdstuk 2 komen de hoofdpogaven vanuit de invoering van de Omgevingswet aan de orde. In hoofdstuk 3 wordt aandacht besteed aan de ambities, die in verschillende sessies in de afgelopen periode zijn benoemd, terwijl eveneens de gemene deler van de uitkomsten van de met de gemeenteraden gehouden consulterende sessies inzake de Omgevingswet worden verwoord. In hoofdstuk 4 wordt aangegeven op welke wijze het vervolg wordt opgepakt. Hoofdstuk 5 biedt inzage in de voorgestelde planning voor het opstellen van de instrumenten omgevingsvisie en omgevingsplan. Tot slot bevat hoofdstuk 6 de doorvertaling naar de lokale aanpak; elke gemeente maakt hiertoe een afzonderlijk deel, dit uiteraard met in achtneming van de regionale aanpak.

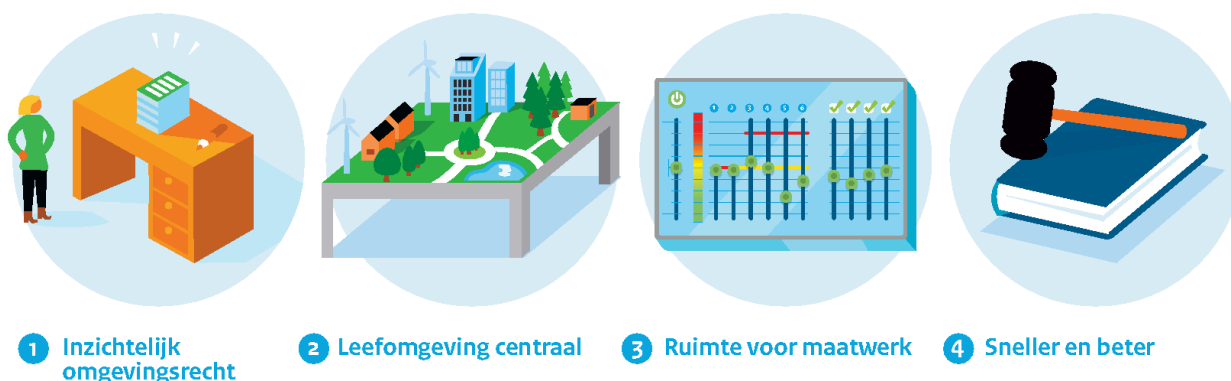
Context Omgevingswet

De Omgevingswet gaat over het fysieke domein: milieu, bouwen, ruimtelijke ordening, natuur, infrastructuur, waterbeheer, monumenten, etc. Ook veiligheid en gezondheid krijgen een plek in de Omgevingswet. De Omgevingswet vervangt 26 wetten in het fysieke domein, zoals de Wet op de ruimtelijke ordening, een deel van de Woningwet en de Wet milieubeheer en de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht.

De Omgevingswet heeft twee doelen:

1. Een veilige en gezonde leefomgeving en een goede omgevingskwaliteit.
2. De leefomgeving doelmatig beheren, gebruiken en ontwikkelen om te voldoen aan maatschappelijke behoeften (bijvoorbeeld energietransitie).

De wet kent vier verbeterdoelen:

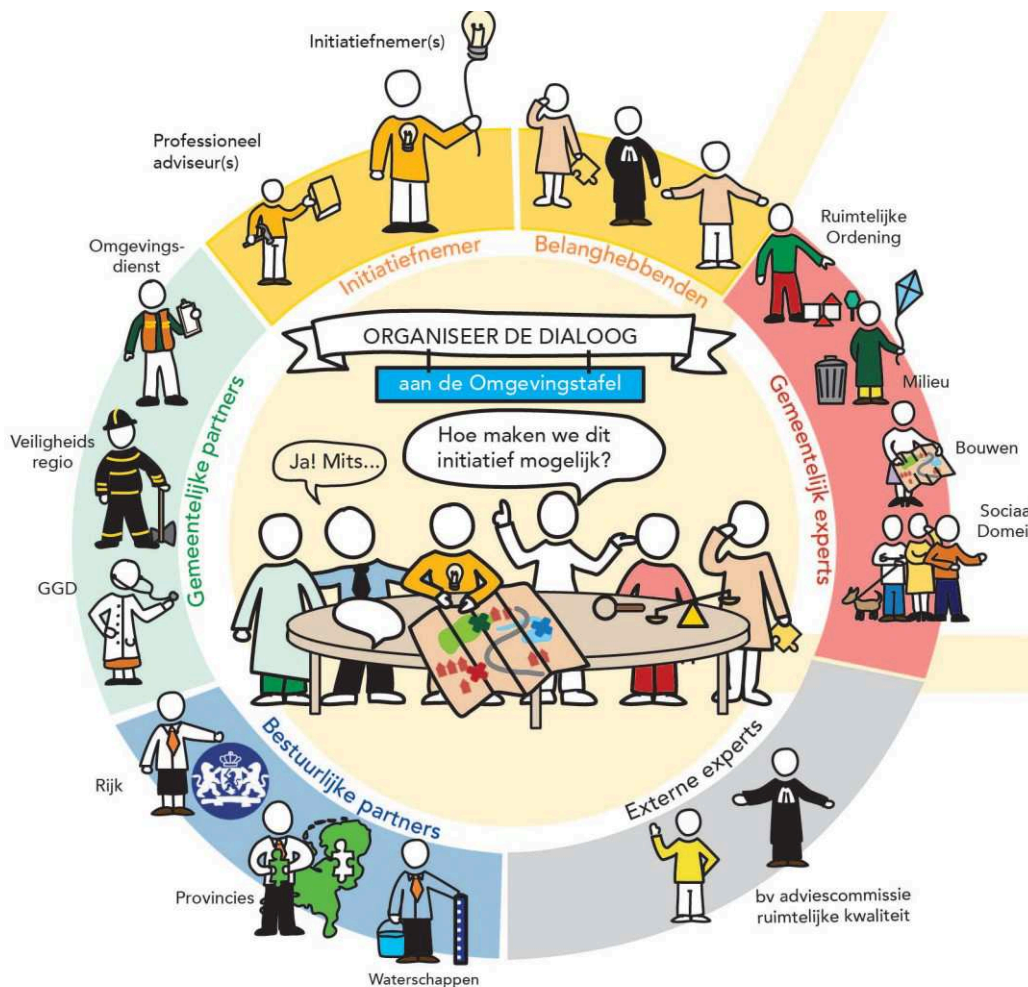
Voor de gemeentelijke praktijk laat de wet zich mogelijk het best vertalen in drie thema's.

1.1 Anders werken

De Omgevingswet heeft als doel inwoners en ondernemers te helpen om sneller en gemakkelijker hun wensen in de fysieke omgeving in te brengen en daadwerkelijk te realiseren. De Omgevingswet stelt de initiatiefnemer centraal en legt daarbij de lat voor de dienstverlening vanuit de overheid hoog: werken vanuit de leefwereld van mensen; de overheid in de rol van partner en adviseur; en inspelen op nieuwe technologie en trends. De Omgevingswet vraagt dan ook een manier van werken die voor sommige overheden, ambtelijk en bestuurlijk, *anders* is: integraal, in samenhang en afstemming. Het vraagt flexibiliteit met oog voor wat kan en mag. En het is de bedoeling dat overheden plannen en beleid maken, uitvoeren en evalueren, in samenwerking met de samenleving (participatie). Voor de initiatiefnemer verandert de werkwijze: hij wordt geacht in overleg te gaan met de omgeving en belanghebbenden en bereid te zijn om het initiatief aan te passen aan redelijke wensen vanuit de omgeving. Ook aan gemeentelijke partners wordt gevraagd een integrale bijdrage te leveren, met als uitgangspunt: 'hoe kunnen we dit initiatief gezamenlijk mogelijk maken?'

Kortom:

- (meer) Samenwerken in de regio en in de keten: met andere gemeenten, waterschappen, provincie, omgevingsdiensten, veiligheidsregio, GGD/GHOR.
- (meer) Integraal/ samenhangend werken: alle inhoudelijke beleidsdomeinen tezamen, maar ook de ondersteunende domeinen van informatievoorziening, dienstverlening, juridische zaken, werkprocessen, communicatie etc.
- Gebiedsgericht werken: redeneren vanuit de maatschappelijke opgaven in het gebied.
- (meer) Participatie/ in samenwerking met de samenleving: met organisaties, bewoners en ondernemers, zowel als initiatiefnemer of belanghebbende bij een concreet project als betrokkene bij de fysieke leefomgeving (bijvoorbeeld bij een Omgevingsvisie)

Illustratie integrale benadering

1.2 Instrumenten

De Omgevingswet biedt de verschillende bestuurslagen instrumenten om de fysieke leefomgeving en de activiteiten daarin te reguleren. Daarbij geldt dat –net als onder de huidige regelgeving– lagere overheden rekening zullen moeten houden met beleid en regels van hogere overheden. Voor de gemeenten zijn de volgende instrumenten van belang:

Omgevingsvisie

In de omgevingsvisie legt de gemeenteraad haar ambities en beleidsdoeleinden voor de fysieke leefomgeving voor de lange(re) termijn vast. Dit is de eerste stap in de beleidscyclus. De omgevingsvisie is samenhangend. Samenhangend betekent dat de visie betrekking heeft op alle terreinen van de fysieke leefomgeving. De gemeente stelt één omgevingsvisie voor het gehele grondgebied vast. De gemeente kan samen met (een) andere gemeente(n) of met de provincie een gezamenlijke omgevingsvisie opstellen. Het is ook mogelijk om een regionale omgevingsvisie vast te stellen waarin de regionale ambities en doelstellingen worden vastgesteld. De huidige regionale Structuurschets, het Pact van Westfriesland en enkele regionale visies vervullen nu deze rol.

Programma

Het college kan in een programma het beleid voor de ontwikkeling, het gebruik, het beheer, de bescherming of het behoud van de fysieke leefomgeving specifiek uitwerken. Het programma kan zich toespitsen op een bepaald beleidsthema, zoals landbouw of horeca. Het programma kan ook gericht zijn op ontwikkeling van een bepaald gebied. Dan werkt een programma net zo als voorheen de structuurvisie uit de Wet ruimtelijke ordening.

Omgevingsplan

Het omgevingsplan bevat alle regels over de fysieke leefomgeving die de gemeenteraad stelt binnen haar grondgebied. Per gemeente is er 1 omgevingsplan. Deze regels zijn nu vastgelegd in diverse verordeningen en bestemmingsplannen en zullen op elkaar afgestemd en gebundeld moeten worden.

Omgevingsvergunning

Door een omgevingsvergunning aan te vragen, vragen burgers, bedrijven en overheden toestemming om activiteiten in de fysieke leefomgeving te mogen uitvoeren. Of een omgevingsvergunning is vereist, wordt grotendeels door de gemeenteraad bepaald (in het omgevingsplan). Het college beslist over het verlenen van omgevingsvergunningen. Past een aanvraag niet in het omgevingsplan, dan kan via een (wettelijk) voorgeschreven procedure afgeweken worden van het omgevingsplan.

1.3 Digitaal stelsel

Bij de Omgevingswet hoort een goede digitale ondersteuning. Het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO) is het stelsel van de landelijke voorziening en de lokale systemen van de overheden. Daarmee vormt het de informatiemotor van de Omgevingswet. Het digitaal stelsel heeft voor de gebruiker de vorm van 1 digitaal loket.

Het digitaal stelsel brengt alle gegevens over de fysieke leefomgeving bij elkaar, zodat overheden, burgers en bedrijven die kunnen opvragen. Het Omgevingsloket is de centrale plek waar alle digitale informatie over de fysieke leefomgeving straks samenkomt. Zo kan iedereen informatie over de leefomgeving straks op één plek bekijken en direct gebruiken. In het Omgevingsloket kunnen gebruikers zich oriënteren, checken of ze een vergunning of melding moeten doen en een aanvraag of melding indienen.

Koers

Iedere overheid (gemeente, provincie, waterschap en departement) gaat zelf aan de slag met de invoering van de Omgevingswet op verschillende manieren. De VNG adviseert overheden een aanpak op te stellen, dat gebaseerd is op (regionale en lokale) maatschappelijke opgaven, geformuleerde ambities en de hierbij gestelde strategische keuzes binnen het fysieke domein. Het is van belang goed zicht te hebben op regionale en gemeentelijke ambities en maatschappelijke opgaven. Daarnaast dient het gemeentebestuur te bepalen welke invoeringsstrategie men lokaal wil hanteren. Op basis hiervan kunnen de opgaven op hoofdlijnen worden bepaald: wat moet er gebeuren om de regionale en lokale ambities en strategische keuzes te realiseren binnen de uitwerking en toepassing van de wet? Wat zijn de vraagstukken en (politieke) prioriteiten die met de Omgevingswet aangepakt, versneld of doorbroken kunnen worden? Bijvoorbeeld gebieds(her)ontwikkeling, aanpak leegstand, of het realiseren van een klimaatneutrale regio. Het kan ook gaan om organisatievernieuwing, innovatie van de dienstverlening of gebiedsgericht werken. Door te redeneren vanuit gemeentelijke vraagstukken, is het invoeren van de Omgevingswet niet een opgave op zich. De Omgevingswet is een instrument om opgaven aan te pakken.

1.4 Maatschappelijke opgaven en ambities binnen de regio: Pact 2.0

Binnen de regio is in de afgelopen periode aandacht besteed aan het ontwikkelen en opstellen van het *Pact 2.0*. In dat proces worden middels regionale, breed vertegenwoordigende en interactieve sessies de maatschappelijke ontwikkelingen benoemd, evenals datgene wat West-Friesland de komende 2-5 jaar gezamenlijk wil bereiken en op welke wijze. Deze gezamenlijke ambitie zorgt voor focus in de samenwerking en biedt aanknopingspunten voor de omgevingsvisies die elke gemeente dient op te stellen. Dit huidige parallelle proces van het tot stand brengen van het Pact 2.0, is in feite datgene wat ook geadviseerd wordt door de VNG bij de invoering van de Omgevingswet.

Tijdens de Pact-sessies zijn zes thema's benoemd waarover de gemeenten gezamenlijke ambities zien en afspraken willen maken en waarvoor een Uitvoeringsagenda wordt opgesteld:

- Wonen en leefbaarheid
- Energie-transitie en klimaat-adaptatie
- Onderwijs en arbeidsmarkt
- Vrije tijd en Leisure
- Ondernemen en economie
- Zorg en sociaal domein

Deze nog op te stellen Uitvoeringsagenda van het Pact, alsook de reeds beschikbare Structuurschets, biedt straks een uitstekende basis voor het opstellen van de afzonderlijke omgevingsvisies en omgevingsplannen.

1.5 Consulterende raadsessies

Om inzage te krijgen in de lokale ambities in termen van: in te zetten tempo, de mate van participatie, de wijze van sturing en rolinvulling en de gewenste invoeringsstrategie, zijn consulterende gespreksrondes met de afzonderlijke raden uitgevoerd door BMC. Vermeld dient te worden dat de uitkomsten van deze sessies indicatief zijn: zo waren niet alle raadsleden aanwezig bij de sessies, is de doorlooptijd om de 7 gemeenteraden te consulteren een jaar geworden en hebben in die tijd verkiezingen plaatsgevonden. Evenwel biedt het een beeld van de gedachten die leven.

Elke gemeenteraad heeft reeds een terugkoppeling gekregen van de uitkomsten van deze sessies. Wat betreft de uitkomsten op regionaal niveau kan het volgende als gemene deler worden geconstateerd:

In te zetten tempo

- Beginnen met pilots, daarna opstellen omgevingsvisie en vervolgens een omgevingsplan.

¹ * Een overzicht van de rol van de raad, m.b.t. de Omgevingswet, is terug te vinden in bijlage 1.

Mate van participatie

- burgers, ondernemers en instellingen actief te betrekken bij opstellen omgevingsvisie en omgevingsplan;
- dat de initiatiefnemer primair verantwoordelijk is voor het scheppen van (maatschappelijk) draagvlak.

Wijze van sturing en rolinvulling van de raad

- gebiedsgerichte invulling (maatwerk voor elke gemeente, thema of gebied);
- op een aantal thema's een regionale agenda voor de fysieke leefomgeving (Zie ook Pact 2.0);
- met globale kaders te werken (waar mogelijk);
- een faciliterende gemeentelijke rol (gedeelde verantwoordelijkheid);
- dat draagvlak belangrijk is, maar dat de gemeente(raad) uiteindelijk oordeelt over een initiatief.

Gewenste invoeringsstrategie Omgevingswet

- actief betrokken te worden bij de implementatie;
- in ieder geval regionaal samen te werken op proces;
- waar mogelijk te starten met pilots c.q. experimenten voor de Omgevingswet.

In de sessies is ook aandacht besteed aan de ambities van de gemeenteraden bij de invoering van de Omgevingswet. De gemene deler hierin is als volgt te formuleren.

A. Thematische regionale agenda

In de consulterende sessies is geopperd dat wellicht een regionale agenda opgesteld kan worden voor de thema's voor de fysieke leefomgeving -thema's waarop de gemeenten in Westfriesland al samenwerken en waarbij de provinciale Omgevingsvisie regionale afstemming voorschrijft. Het gaat hierbij om de volgende thema's:

- Woningbouw
- Bedrijventerreinen
- Detailhandel
- Toerisme en recreatie
- Buitengebied
- Energietransitie en duurzaamheid

Deze thema's zijn nu geborgd in onder andere de Structuurschets, Regionaal Economische Agenda, Regionale Woonvisie, Regionale Detailhandelsnota, etc. De Regionale Economische Agenda en de Sociale Agenda West-Friesland hebben economische en sociale structuurversterking als ambities. De Structuurschets is integraal, want het bevat een ruimtelijke uitwerking van deze economische en sociale ambities en voegt ruimtelijke structuurversterking als derde ambitie toe.

Gelet op het genoemde proces waarbinnen het Pact 2.0 tot stand komt, wordt geadviseerd geen aparte regionale agenda op te stellen, maar juist bovenstaande thema's een plaats te geven en het Pact 2.0 - naast de Structuurschets- als basis te beschouwen voor de eigen Omgevingsvisie.

De Omgevingswet biedt verdergaande mogelijkheden voor gebiedsgericht werken. In het omgevingsplan kunnen gemeenten gebieden aanwijzen, waarvoor bepaalde regels gelden, passend bij de aard en opgave van het gebied. Zo kunnen er bijvoorbeeld meer specifieke regels gelden voor bouwen in het historisch stadscentrum en meer algemene regels in het buitengebied. Deze mogelijkheid tot differentiatie bestond eerder niet.

Wat betreft gebiedsgericht werken is het volgende aangegeven:

- Elke raad bepaalt de eigen ambities/ kaders voor de implementatie van de wet en de op stellen producten (omgevingsvisie en omgevingsplan).
- Ook binnen de gemeente is behoefte aan maatwerk. Voor verschillende gebieden gelden verschillende regels (kern versus buitengebied, bedrijventerrein versus woonwijk).
- Sommige opgaven zijn gebied en gemeentegrens overstijgend. Daar zoekt de regio de samenwerking, maar elke raad stelt de regels zelf vast.

B. Waarborgen participatie en draagvlak

De kern van de Omgevingswet gaat over ruimte geven, loslaten en vertrouwen, over een andere verdeling van verantwoordelijkheden tussen overheid en samenleving. De Omgevingswet beoogt meer ruimte te geven voor ideeën van initiatiefnemers. Het maakt niet uit of de gemeente, een bewoner, ondernemer, projectontwikkelaar of maatschappelijke organisatie het initiatief neemt. De Omgevingswet geeft meer ruimte om lokale afwegingen te maken en om de belangen van direct betrokkenen in die afwegingen te betrekken door middel van participatie. Bij participatie in het kader van de Omgevingswet is het van belang om onderscheid te maken tussen:

- Het proces van participatie bij de *totstandkoming van kerninstrumenten* als de omgevingsvisie en het omgevingsplan: hierbij gaat het om het betrekken van bewoners en ondernemers bij een beleidsproces van de gemeente waarin een visie of plan wordt gemaakt; om ideeën op te halen of om in co-creatie de visie of het plan te ontwikkelen.
- Het proces van participatie om als gemeente *aangesloten te zijn op initiatieven*: hierbij gaat het om overheidsparticipatie, waarbij de gemeente weet wat er leeft in de samenleving en ideeën voor initiatieven in een vroegtijdig stadium kent, zodat de gemeente kan bepalen welke rol zij daarbij wil spelen.
- Participatie als onderdeel van *het werkproces bij de uitvoering van het omgevingsplan c.q. het initiatief*: hierbij gaat het om het horen en zorgvuldig afwegen van de belangen van de direct betrokkenen bij het initiatief, waarbij de initiatiefnemer in eerste instantie verantwoordelijk is voor een zorgvuldig proces.

Bijlage 2 bevat een overzicht per instrument van de regels voor participatie, wie verantwoordelijk is en waar het staat.

De gemeenteraden in Westfriesland hebben in de consulterende sessies aangegeven vroeg in gesprek te willen gaan met belanghebbenden over opgaven of ontwikkelingen, bij voorkeur voordat besluitvorming heeft plaatsgevonden. Belanghebbenden krijgen veel ruimte voor inbreng in het proces. Vroegtijdig samenwerken vergroot de kwaliteit van oplossingen en zorgt ervoor dat verschillende perspectieven, kennis en creativiteit direct op tafel komen.

Zowel bij het opstellen van een omgevingsvisie, als bij het opstellen van een omgevingsplan en het uitwerken van een initiatief wordt vooraf bepaald op welke wijze de participatie vormgegeven wordt. Voor initiatieven, die niet passen in een omgevingsplan geldt dat initiatiefnemers primair verantwoordelijk zijn voor (maatschappelijk) draagvlak en realisatie van hun initiatief. De gemeente spreekt vooraf af waar een participatietraject aan moet voldoen. Participatie wordt getoetst op de kwaliteit van het proces en niet zozeer op kwantiteit (meeste stemmen gelden). De gemeente heeft

een faciliterende rol en vervult deze actief door bijvoorbeeld het delen van kennis en het aanreiken van participatietools.

Participatie is richtinggevend, maar het gemeentebestuur bepaalt uiteindelijk. Het gemeentebestuur heeft en houdt de belangrijke rol om te toetsen of en hoe initiatieven en ambities uit de samenleving binnen de gemeentelijke kaders passen en niet indruisen tegen het algemeen belang.

C. Gezamenlijk implementeren van de bruidsschat

Het Rijk zorgt ervoor dat de rijksregels die onder de Omgevingswet komen te vervallen, automatisch deel uitmaken van het omgevingsplan. Deze regels worden ook wel de *bruidsschat* genoemd. Gemeenten krijgen door de bruidsschat de tijd om zelf een afweging te maken over onderwerpen die ze wel of niet willen regelen.

- Nu geldt één set van regels vanuit het rijk
 - Na invoering van de Omgevingswet geldt nog steeds één set van regels, maar worden dan vastgesteld door de lokale overheden.
 - Dit biedt helderheid in de dienstverlening naar de inwoners én is efficiënt bij de invoering.
 - Voor elke gemeente(raad) bestaat de mogelijkheid om nieuwe keuzes te maken (maatwerk).
- Geadviseerd wordt regionaal te verkennen of en in welke mate de bruidsschat gezamenlijk geïmplementeerd kan worden, waarbij eveneens de rol van de Omgevingsdienst wordt betrokken. Omdat het hierbij in belangrijke mate gaat om milieuregels, waarbij ook de Omgevingsdienst als

uitvoerend orgaan op milieugebied onmisbaar is, is een gezamenlijke aanpak rond de implementatie van deze bruidsschat wellicht mogelijk en/ of wenselijk.

NB. Overigens dient vermeld te worden dat de dienstverlening weliswaar verbetert, maar dat het decentraliseren van de rijksregels leidt tot hogere uitvoeringskosten voor gemeenten, waarvoor geen extra budget beschikbaar wordt gesteld.

D. Uitwerken globale kaders

Uitgangspunten van de Omgevingswet zijn vereenvoudigen van regelgeving en meer ruimte voor initiatiefnemers waar dat mogelijk is; deze uitgangspunten worden onderschreven

2 Op expeditie

2.1 Vervolg

Nu op hoofdlijnen bekend is welke ambities in Westfriesland leven, gaan de gemeenten gezamenlijk en afzonderlijk (verder) aan de slag met de invoering van de Omgevingswet.

De vervolgstappen van het Regionale Programma Invoering Omgevingswet zijn zogeheten *Expedities*; voornamelijk gericht op de organisatorische aspecten die onder de verantwoordelijkheid vallen van het college (dienstverlening, samenwerking met de ketenpartners, bedrijfsvoering, werkprocessen, ICT en personeel). Hiervoor geldt het uitgangspunt 'regionaal, tenzij' en staat de invoering van de Omgevingswet niet op zichzelf. Aansluiting wordt bijvoorbeeld gezocht bij het Regionaal programma Harmonisatie Informatielandschap, Regionaal overleg Vergunningen, Toezicht en Handhaving (VTH) en Regionaal overleg Dienstverlening. Inhoudelijke afstemming en terugkoppeling over de voortgang vindt voornamelijk plaats in de VVRE en de Kring van Gemeentesecretarissen.

Lokaal kunnen/ gaan de West-Friese gemeenten onder verantwoordelijk van de raad aan de slag met experimenten rondom de Omgevingsvisie en Omgevingsplan. De Omgevingsvisie is vaak een eerste stap in het implementatietraject van de Omgevingswet en betreft het ontwikkelen en opstellen van de integrale visie met daarin strategische hoofdkeuzen van beleid voor de fysieke leefomgeving voor de lange termijn. Centrale thema's daarbij zijn: integraal werken, participatie, bestuurlijke afwegingsruimte en samenwerken. Het is tevens relevant om te bezien op welke integrale wijze kan worden gewerkt met ketenpartners inzake de wettelijke instrumenten.

Het maken van een Omgevingsplan is eveneens een iteratief proces: leren door doen, waarbij door VNG ontwikkelde zogeheten 'Staalkaarten' ondersteunend kunnen zijn bij het vinden van antwoorden op de vragen:

- Het komen tot een omgevingsplan: wat kom je in zo'n proces tegen?
- Werken vanuit een visie: weet je wat je opgaven, ambities en gebiedsbeschrijving zijn?
- Maken van regels: hoe schrijf je je ambities weg in regels voor een omgevingsplan?

Om wel al te kunnen werken in de geest van de Omgevingswet, is het relevant goed inzage te hebben in de landelijke, regionale en lokale wet- en regelgeving, alsook lokale verordeningen. Daarom wordt binnenkort een regionale expeditie gestart om te komen tot een voorlopige 'omgevingsverordening'. Hiermee worden lokaal alle regels op het gebied van de fysieke leefomgeving verzameld en gebundeld in één concept verordening. We doen dit om te oefenen in het bij elkaar brengen van de regels op het gebied van de fysieke leefomgeving en de mogelijkheden om te vereenvoudigen, te dereguleren en op te schonen. Het opstellen van een 'omgevingsverordening' volgt weliswaar uit de gegeven kaders zoals verwoord in een Omgevingsvisie en Omgevingsplan, maar biedt nu al relevante inzage bij pilots.

2.2 Innovatieve voorbeelden

Een van de doelen van het Programma Regionale Implementatie Omgevingswet betreft het in regionaal verband ontwikkelen van kennis en kunde. Middels samenwerken, werkateliers en experimenten, innovatief te leren werken in de geest van de Omgevingswet. Of juist het gezamenlijk onderzoeken wat het betekent om de kerninstrumenten toe te passen. Ook een van de aanbevelingen van BMC betreft het vooral doorgaan van deze ontwikkeling en meer experimenten te starten. Door het definiëren van een concrete ambitie, vraagstuk of stip op de horizon, kan worden geoefend met enkele facetten van de Omgevingswet.

Evenwel dient vermeld te worden dat in de afgelopen jaren binnen de regio best veel ingezet en ontwikkeld is, dat goed past binnen het gedachtegoed en de bedoeling van de wet: meer samenwerking in de regio, meer samenhang en integraliteit tussen besluitvorming, meer lokale afwegingsruimteverbeteringen rondom dienstverlening, het realiseren van snellere doorlooptijden, het definiëren van transparante procedures waarbij de gebruikers en klanten voorop worden gesteld, het nastreven van een gelijkwaardige informatiepositie voor alle betrokkenen (van burger tot raadslid), meer participatie van initiatiefnemers (burgers en ondernemers) bij besluitvorming, etc.

Hieronder enkele voorbeelden, die ofwel reeds zijn uitgevoerd, juist nu in de geest van de Omgevingswet bezig zijn, of binnenkort starten. Juist deze worden benoemd, omdat deze passen in de ambitie van de gemeenten in West-Friesland en omdat hiermee duidelijk wordt dat binnen West-Friesland al hard wordt gewerkt 'in de geest van', dat juist volop voorbereidingen worden getroffen en omdat het aanmoedigt van elkaar te leren: best practices, grandioze mislukkingen en alles wat er tussenin zit. Met behulp van voortschrijdende inzichten – zowel vanuit de experimenten en pilots, het wet- en regelgevingstraject en de ontwikkelingen rondom het DSO– kunnen in latere fases van de invoering van de Omgevingswet (vanaf volgend jaar) aanvullende expedities en pilots worden gedefinieerd

Innovatieve projecten in de regio

De zeven West-Friese gemeenten zijn al goed op weg als het gaat om werken volgens het gedachtegoed van de Omgevingswet. Zoals in paragraaf 2.1 staat vermeld, laat de wet zich voor de gemeentelijke praktijk het best vertalen in drie thema's (anders werken, instrumenten en digitaal). Diverse innovatieve projecten uit de regio worden hieronder per thema benoemd.

1. Anders werken

✓ E-participatie & doe-teams

Gemeente Koggenland houdt zich bezig met e-participatie infrastructurele projecten en dorpsgesprekken en daaruit voortvloeiende doe-teams (onderwerp wordt in gespreksgroep bewoners/gemeente verder uitgewerkt en gemeente stelt daar budget voor beschikbaar).

✓ Hoorns Initiatieven Platform (HIP)

Het HIP is de omgevingstafel van de gemeente Hoorn. Initiatieven die niet passen binnen het bestemmingsplan en ander ruimtelijk beleid, worden door het HIP beoordeeld. De initiatiefnemer wordt daarbij actief uitgenodigd. De ja, mits benadering staat bij de beoordeling voorop. Wat is de toegevoegde waarde van het initiatief? Draagt het initiatief bij aan de ontwikkeling van de stad? Dat zijn de vragen die door het HIP beantwoord worden.

✓ Participatie, kernvisies en principeverzoeken

De gemeente Medemblik is samen met bewoners en de kernraden bezig met het opstellen van de kernvisies. Deze kernvisies zijn gericht op het verbeteren van het wonen en leven binnen de kern. Om ook de ervaringen en ideeën van bewoners mee te nemen is een vragenlijst uitgezet in alle kernen van Medemblik. De raad heeft participatiebeleid vastgesteld voor bestemmingsplannen/ruimtelijke plannen en worden belanghebbenden uit de omgeving betrokken bij initiatieven (principeverzoeken).

✓ Multidisciplinair Kwaliteitsoverleg/omgevingstafel

In een multidisciplinair overleg worden in de gemeente Opmeer de (ontwerp)aanvragen om een omgevingsvergunning behandeld. Het uitgangspunt daarbij is het denken in mogelijkheden (ja, mits), in de geest van de Omgevingswet. Ook kunnen gesprekken op locatie onderdeel van het vooroverleg zijn. In ontwikkeling is een 'omgevingstafel' voor complexe initiatieven, waaraan de initiatiefnemer en alle betrokkenen (gemeentelijke én externe adviseurs, provincie, waterschap) aanschuiven. Dit levert de initiatiefnemer een integraal advies op, waarmee hij de vergunningaanvraag kan opstellen en indienen.

✓ Burenakkoord

Gemeente Opmeer stimuleert het gebruik van het burenakkoord bij initiatieven, die betrekking

hebben op het bouwen en gebruiken van gronden en gebouwen waarvoor een omgevingsvergunning nodig is, waarbij wordt afgeweken van het bestemmingsplan. De initiatiefnemer toont draagvlak voor zijn initiatief aan. Dit zorgt voor een efficiënter vergunningenproces. Hoe meer overeenstemming er vooraf over een initiatief is, des te kleiner de kans op zienswijzen en bezwaren.

✓ Participatiebijeenvakomsten

Gemeente Opmeer heeft met ouders, omwonenden en vertegenwoordigers van organisaties een intensief participatief proces gevolgd, om te komen tot een integraal advies aan de gemeenteraad voor een Integraal Kind Centrum in zowel Hoogwoud als in Spanbroek/Opmeer. Het proces bestond

uit drie thema's, te weten: ruimtelijke inpassing (waar kan wat het beste komen, hoe hoog, op welke

plek, waarop gericht, etc.), verkeer & parkeren (waaronder met name verkeersveiligheid), groen & duurzaamheid (inclusief energemaatregelen). Het definitieve participatierapport wordt samen met

het inhoudelijk locatie-onderzoeksrapport ter besluitvorming aangeboden.

✓ Overheidsparticipatie

In co-creatie met de IJclub Spanbroek/Opmeer, de dorpsraad en de gemeente Opmeer is een plan voor recreatieve voorzieningen (natuurijsbaan, vaarvoorzieningen en camperplaatsen) ontwikkeld.

2. Instrumenten

✓ Bestemmingsplan verbrede reikwijdte Dorpskernen

Gemeente Koggenland is momenteel bezig (vooruitlopen op Omgevingswet) met het uitvoeren van een project waarbij gekeken wordt wat mogelijk is in de dorpskernen, wanneer een bestemmingsplan met verbrede reikwijdte wordt ontwikkeld. Het project is een goede stap om de organisatie vooruitlopend op de Omgevingswet nog integraler te laten werken, denken en organiseren.

✓ Bestemmingsplan verbrede reikwijdte Bedrijventerrein

Opmeer gaat experimenteren met het opstellen van een bestemmingsplan met een verbrede reikwijdte voor het toekomstig bedrijventerrein De Veken 4. Het bestemmingsplan met verbrede reikwijdte geeft de mogelijkheid om met de systematiek van het omgevingsplan te werken (o.a. afwegingsruimte en delegatie).

✓ Integrale beleidsvisies

Recente en nieuwe beleidsvisies worden in Opmeer met een hoge mate van integraliteit en met een intensief participatief proces ontwikkeld, zoveel mogelijk anticiperend op de doelstellingen van de Omgevingswet. Het bestaande verkeers- en vervoersbeleid (als voorbeeld) wordt in de vorm van een nieuw Gemeentelijk Verkeers- en Vervoersplan (GVVP) geactualiseerd. Bij het opstellen van dit GVVP wordt anticiperend op de nieuwe Omgevingswet alvast een duidelijke link gelegd naar de belangrijkste thema's uit de Omgevingswet: gezondheid, leefbaarheid en duurzaamheid. Hierdoor wordt het eenvoudiger gemaakt om het verkeers- en vervoersbeleid stevig te verankeren in de nog op te stellen integrale omgevingsvisie. Participatie is een belangrijk onderdeel geweest bij de totstandkoming van dit plan. Om deze reden is er o.a. een klankbordgroep ingesteld, met een vertegenwoordiging van inwoners, ondernemers en belangenorganisaties en is de samenleving geraadpleegd middels enquêtes. Ook is er een algemene inloopavond georganiseerd waar iedereen kennis kon nemen van en feedback geven op het nieuwe concept verkeers- en vervoersbeleid.

Het beleidsplan voor vergunningverlening, toezicht en handhaving op het gebied van het omgevingsrecht en de Algemene Plaatselijke Verordening en de Drank en Horecawet wordt vervangen en op inhoud verbreed door een integraal beleidsplan, dat wordt gebaseerd op de doelstellingen en activiteiten uit de beleidsnota's/-plannen over de fysieke leefomgeving en andere aan de fysieke leefomgeving rakende beleidsdoelstellingen binnen de domeinen economie, gezondheid, veiligheid en het sociaal domein. In het plan wordt op hoofdlijnen opgenomen, welke sturingsinstrumenten (economisch, financieel, juridisch, beleidsmatig,

communicatief) de gemeente wil inzetten, waarmee de rolverdeling tussen de gemeente en de samenleving duidelijk(er) wordt.

Het Beleidsplan fysieke leefomgeving 2020-2023 wordt daarmee een basis voor de totstandkoming van de omgevingsvisie.

- ✓ Stadsvisie, Structuurvisie en een maatschappelijk akkoord

De gemeenten Drechterland, Enkhuizen en Stede Broec elk ook gewerkt met innovatievere projecten.

- Zo heeft gemeente Stede Broec besloten om een structuurvisie Stede Broec Zuidwest op te stellen. Hierbij is gekozen voor een open planproces en wordt zowel het gesprek aangegaan met de omgeving, als ook intern met verschillende disciplines. Centraal in dit proces staan interviews en een grote gebiedsbijeenkomst. Gebaseerd op deze gezamenlijke agenda is een visie ontwikkeld: bewust geen visie die vanuit een top-down benadering wordt opgesteld, maar gefundeerd op de dynamiek in en rond het gebied. De visie is vertaald naar een helder ontwikkelkader: wat is mogelijk, waar en onder welke condities?
- Het Maatschappelijke akkoord Drechterland is op een participatieve manier tot stand gekomen.
- De stadsvisie Enkhuizen 2030, vloeit voort uit de keuzes die gemaakt zijn in het participatietraject, dat in 2008 en 2009 is afgelegd.

3. Digitaal

- ✓ 3D/VR-experiment & flitsvergunning

Gemeente Hoorn is momenteel bezig met een 3D/VR-experiment voor de Boelisstraat en van Beijerenstraat. 3D/VR kan bijdragen aan het juiste gesprek met omwonenden over toekomstige ontwikkelingen. Daarnaast is een initiatiefvoorstel in de gemeenteraad aangenomen voor snelservice dienstverlening. Simpele vergunningaanvragen die passen binnen het beleid, worden automatisch goetst en direct verleend.

Olievlek-principe

De leeropbrengsten van de innovatieve projecten worden regionaal gedeeld. Om de kennis en ervaring te verspreiden wordt gewerkt volgens het 'olievlek'-principe. Collega's worden betrokken, maken zich de nieuwe materie eigen en verspreiden zelf vervolgens de kennis en ervaring in de organisatie. Dit vergt tijd en ruimte van collega's om kennis te verspreiden, via projecten, gesprekken, presentaties e.d..

2.3 Financiën

Duidelijk is dat de dienstverlening aan de burger en aan de initiatiefnemer sterk wordt verbeterd en vereenvoudigd met de invoering van de Omgevingswet en dat hiermee waarde wordt toegevoegd aan het publiek belang. Implementaties als de Omgevingswet kosten echter geld en menskracht. Ten aanzien van de financiële consequenties van de Omgevingswet geldt nog enige onzekerheid, omdat momenteel nog niet alles bekend is. Daarnaast is de financiële impact van de Omgevingswet afhankelijk van de ambities van de gemeenten. Wat mag bijvoorbeeld het opstellen van de omgevingsvisie kosten? Hoe komt het nieuwe instrument van programma's eruit te zien en hoe wil de gemeente dit instrument inzetten? Hoeveel middelen stelt de raad beschikbaar voor de participatietrajecten? Wil de bestuurlijke organisatie meer of minder vergunningen? Hoe ver is een gemeente al met de nationale digitaliseringsopgave, hoe komt het DSO eruit te zien, hoe en wat zijn hiervan de gevolgen voor de gemeente?

In de komende jaren zal daarom duidelijk moeten worden welke keuzes de gemeentelijke (bestuurlijke) organisaties voor de verschillende gebieden in de gemeenten gaan maken. Als gevolg van deze nadere bestuurlijke besluitvorming ontstaat meer zekerheid over de financiële consequenties van de Omgevingswet voor de werkprocessen in de fysieke leefomgeving. Een belangrijke manier om meer zekerheid te verkrijgen over de consequenties van de Omgevingswet is daarom dan ook door het uitvoeren van experimenten en pilots.

3 Planning

Op 1 januari 2021 staat de invoering van de Omgevingswet gepland. Dit betekent echter niet dat op die datum alle instrumenten gereed moeten zijn. Wel zal conform de Omgevingswet gewerkt moeten kunnen worden. Op grond van het overgangsrecht worden bestaande structuurvisies en bepaalde beleidsplannen (gezamenlijk) tot 1 januari 2024 aangemerkt als omgevingsvisie. Dit betekent dat de gemeenteraad voor die datum een omgevingsvisie zal moeten vaststellen. Op grond van het overgangsrecht worden bestaande bestemmingsplannen en overige regels m.b.t. de fysieke leefomgeving tot 1 januari 2029 gezamenlijk aangemerkt als omgevingsplan. Dit betekent dat de gemeente voor die datum een omgevingsplan zal moeten vaststellen.

Voor onze gemeente wordt de planning hiervoor verder uitgewerkt onder Hoofdstuk 6. Lokale aanpak.

6.Lokale aanpak.

Samen met de hiervoor uiteengezette gemeenschappelijke regionale koers willen we de invoering van de Omgevingswet in onze gemeente ook verder vormgeven. Daarbij is rekening gehouden met de uitkomsten van uw raadsessie Omgevingswet van 25 juni 2018.

De belangrijkste resultaten van die bijeenkomst waren:

- Werk de rol faciliteren verder uit. Centraal in die rol staat meer ruimte en verantwoordelijkheid voor initiatiefnemers. De gemeente ondersteunt en adviseert de initiatiefnemers bij het uitwerken van hun ideeën. Dat zal extra ambtelijke inzet betekenen.
De vraag of de uitkomsten van het participatieproces passen binnen de beleidskaders blijft liggen bij de gemeente;
- Start het proces om te komen tot een nieuwe Omgevingsvisie. Betrek bewoners, bedrijven en stakeholders intensief bij dit proces. Regionaal, gebiedsgericht en per thema. Uit het Omgevingsvisietraject moeten de kaders komen.
- Start voor specifieke thema's of gebieden met experimenten voor verbrede reikwijdte, globale regels of meer vrijheid voor initiatiefnemers. Op basis van een inhoudelijke agenda kan bepaald worden voor welke onderwerpen dit passend is;
- Maak regionale afspraken en stel regionaal ambities vast met ruimte voor lokale aanvullingen.

Binnen die hoofddoelstellingen willen we ons verder richten op de volgende stappen.

1.Inrichten Gemeentelijke organisatie

Het voorbereiden en inrichten van de gemeentelijke organisatie op de Omgevingswet met afstemming van rol en taken van de samenwerkingspartners (RUD NHN, Veiligheidsregio, GGD, Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier).

Koers

De kennis en informatie die wordt verkregen in de regionale expedities op terreinen als werkprocessen, instrumenten, informatievoorziening, dienstverlening en scholing tijdig en actief inzetten in de gemeentelijke organisatie

De gemeentelijke organisatie moet bij de inwerkingtreding van de Omgevingswet op 1 januari 2021 ingericht zijn om de taken, regels en doelstellingen van die wetgeving goed uit te kunnen voeren.

2.Kadervisie.

Volgens de Omgevingswet stelt iedere gemeente uiterlijk voor 1 januari 2024 een Omgevingsvisie vast. Deze bevat een integrale visie voor de ontwikkeling van de fysieke leefomgeving voor de lange termijn. De fysieke leefomgeving is breder dan alleen ruimtelijke aspecten. Ook aspecten als milieu, cultureel erfgoed, energie-infrastructuur, landbouw, landschap, natuur, verkeer en vervoer, recreatie en water moeten worden meegewogen en beschreven.

Een Omgevingsvisie is straks echter geen optelsom van deze verschillende beleidsvelden, maar één integrale visie op basis van een analyse en weging van alle bij de fysieke leefomgeving betrokken aspecten. Dat resulteert in een integraal beleidskader met strategische hoofdkeuzen voor de gehele fysieke leefomgeving van onze gemeente.

Omdat op dit moment nog niet alle voor deze Omgevingsvisie benodigde informatie bekend of beschikbaar is, kiezen we er in eerste instantie voor om een 'Kadervisie' op te stellen. Ons streven is om ruim voor de inwerkingtreding van de Omgevingswet die Kadervisie Koggenland aan uw raad aan te kunnen bieden. De Kadervisie omvat in hoofdlijnen:

- De resultaten van deel verkenningen die voortvloeien uit het collegeprogramma en raadsopdrachten op terrein van Duurzaamheid, Wonen, Economie, Recreatie en Toerisme en de conclusies van de
- Nota 's Volkshuisvesting, Lokaal volksgezondheidsbeleid en Beleidsplan Sociaal Domein;
- Een analyse van de kwaliteit van Koggenland op basis de Structuurvisie en recente bestemmingsplannen;
- De beoogde sturingsfilosofie op basis van de Omgevingswet;
- Informatie en resultaten van de participatie (met inwoners, ondernemers en belangenorganisaties) die ingezet wordt als input voor de Kadervisie Koggenland en in samenhang daarmee een Omgevingsplan Kernen Koggenland.

De beeldvorming uit deze informatie zal leiden tot een integrale afstemming tussen verkenningen en het bestaande beleid. Verder zal de participatie - die een bredere insteek zal hebben dan alleen de (deel) verkenningen - interessante aandachtspunten kunnen opleveren voor de allesomvattende Omgevingsvisie. Het is overigens ook niet denkbeeldig dat er gaandeweg het traject zoveel informatie beschikbaar komt dat de Kadervisie daarmee spoedig en relatief simpel kan worden omgezet naar een volwaardige Omgevingsvisie voor onze gemeente. Dat betekent dan wel dat een aantal taakvelden (bijvoorbeeld onderwerpen als veiligheid en leefbaarheid) eerst nog extra aandacht behoeft.

Koers

Het opstellen van een Kadervisie Koggenland (2019/2020) die de basis zal vormen voor een integrale Omgevingsvisie Koggenland

3. Omgevingsplan.

Met toestemming van de Minister starten we met een Bestemmingsplan verbrede reikwijdte voor de Dorpskernen, waarin vooruit wordt gelopen op mogelijkheden die de Omgevingswet vanaf 2021 zal gaan bieden.

Met de ambtelijke voorbereiding van dit ontwerp Omgevingsplan Kernen Koggenland is inmiddels een aanvang gemaakt. Bij de totstandkoming van dit omgevingsplan zal uitdrukkelijk rekening worden gehouden met de ambities die geformuleerd zijn door uw raad en de verbeterdoelen uit de Omgevingswet.

De uitgangspunten voor het Omgevingsplan Kernen Koggenland zijn:

1. Verbeteren inzichtelijkheid, voorspelbaarheid en gebruiksgemak
2. Integrale benadering van de leefomgeving;
3. Meer afwegingsruimte;
4. Meer vergunning vrij, met integrale vergunningen en verkorte procedures.
5. Vroegtijdige maatschappelijke participatie.

Toewerken naar één Omgevingsplan voor de gehele gemeente.

Koers

Planning.

Fase	Eindproduct	Afgerond
initiatief- en onderzoeksfase	Koersdocument	april/mei 2019
verkenningen deelaspecten fysieke leefomgeving en participatie	Kadervisie Koggenland	eind 2019/begin 2020
Vorbereiding/ participatie Omgevingsplan kernen Koggenland	Omgevingsplan Kernen Koggenland	tweede helft van 2020
Uitwerking Kadervisie naar Omgevingsvisie	Omgevingsvisie Koggenland	2023

Vorbereiding Omgevingsplan voor gehele gemeente Koggenland	Omgevingsplan Koggenland	2024/2025
--	--------------------------	-----------

Financiële consequenties.

In de begroting van 2019 is een krediet beschikbaar gesteld van € 550.000,- voor de komende 4 jaar om de voorbereidingen van de Omgevingswet uit te kunnen voeren.